

VII.

Organizacya Władz Towarzystwa Drogi Żel. Warszawsko-Wiedeńskiej.

Jednocześnie z Umową Nadawczą, zatwierdzoną została w r. 1857 Ustawa Towarzystwa drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, której tekst znajduje się w dodatku do niniejszego wydania.

Przez Umowę Nadawczą określone zostały wzajemne stosunki i zobowiązania Rządu i Towarzystwa względem siebie, oraz warunki, na mocy których nastąpiło ustąpienie drogi Warszawsko-Wiedeńskiej Towarzystwu, z prawem eksploatacyi takowej przez 75 lat, od r. 1857 do r. 1932.

Ustawa zaś Towarzystwa dotyczy jego organizacyi, wysokości zakładowego kapitału, rozporządzalności dochodami i wydatkami, słowem jest-to ustrój jego, a zarazem i obraz administrowania majątkiem Stowarzyszonych.

Podług więc ustawy, Towarzystwo składa się z trzech władz, któremi są:

- a) Ogólne Zebranie Akcyonaryuszów,
- b) Rada Zarządzająca — i
- c) Dyrekcyja oraz Komisya Rewizyjna.

a) Ogólne Zebrania Akcyonaryuszów.

Ogólne zebranie wyobraża korporacyę osób, które złożyły wymagany ustawą kapitał na prowadzenie przedsiębiorstwa: do jego atrybucyi należy, zwiększenie kapitału lub zaciąganie pożyczek na cele przedsiębiorstwa, zatwier-

dzanie wydatków na eksploatację, rozdział zysków, wybór z pośród siebie Członków Rady Zarządzającej, oraz Komisji rewizyjnej, złożonej z trzech Członków; uchwały dotyczące zmiany warunków, zastrzeżonych ustawą—słowem ogólny interes i naczelny kierunek przedsiębiorstwa.

Obecnie, podług § 26 Ustawy z roku 1872, obowiązkowo ogólne zebranie akcyonaryuszów odbywa się raz na rok w miesiącu czerwcu w Warszawie, dla zatwierdzenia sprawozdania Rady z rezultatów eksploatacji roku ubiegłego i do takiego zebrania potrzebną jest obecność co najmniej 30-tu akcyonaryuszów, posiadających najmniej $\frac{1}{7}$ część, na nadzwyczajnych zaś ogólnych zebraniach wymagana jest obecność 40 akcyonaryuszów, posiadających $\frac{1}{5}$ część emitowanych akcji. Uchwały mające za przedmiot zaciąganie pożyczek, czyli wypuszczenie obligacji, jak również zmianę lub uzupełnienie ustawy, zwiększenie kapitału zakładowego lub likwidację Towarzystwa przed upływem koncesyi, wtedy będą prawomocne, jeżeli zgromadzenie ogólne składać się będzie z 30 akcyonaryuszów, przedstawiających połowę akcji. Na żądanie 5-ciu akcyonaryuszów, posiadających 3,000 akcji, albo na żądanie komisji rewizyjnej może być zwołane nadzwyczajne ogólne zebranie

W sprawach ważnych lub niecierpiących zwłoki, mogą być zwoływane nadzwyczajne ogólne zebrania, których liczba nie jest ograniczoną.

Jeżeli powyższe zebrania nie dochodzą do skutku w pierwszym terminie, to w powtórny odbywają się one bez względu na liczbę akcyonaryuszów i ilość złożonych akcji.

Posiadanie 40 akcji daje prawo wstępu i tylko jednego głosu na ogólnem zebraniu.

Osobiście więcej nad 10 głosów mieć nie można, jednak działając z upoważnienia innych akcyonaryuszów, można mieć jeszcze 10 głosów oprócz własnych, czyli razem głosów 20, które w takim razie przedstawiają kapitał 800 akcyi.

Akcyonaryusz chcący uczestniczyć w Ogólnem zebraniu, jest obowiązany złożyć wymaganą ilość akcyi w kasie Towarzystwa lub w bankach przez Radę wskazanych, na 10 dni przed terminem zebrania.

b) Rada Zarządzająca.

Rada Zarządzająca jako druga władza Towarzystwa, wybrana z pośród akcyonaryuszów, ma za zadanie wykonać Uchwały Ogólnego zebrania i zarządza sprawami Towarzystwa. Członek Rady obowiązany jest złożyć w kasie głównej Towarzystwa 100 sztuk posiadanych przezeń akcyi.

Rada Zarządzająca, jako reprezentant Towarzystwa na zewnątrz i wewnątrz, ma najrozleglejszą władzę. Ona bowiem rozporządza funduszami Towarzystwa, lokuje kapitały jego, zawiera lub zatwierdza wszelkie umowy, wydaje upoważnienia i pokwitowania, stanowi i zmienia taryfę opłat, sposób ich pobierania, ogłasza przepisy urzędzenia służby, mianuje i odwołuje urzędników i oficjalistów wszelkiego stopnia, czuwa nad majątkiem Towarzystwa i t. p., słowem jest-to jego przedstawiciel i pełnomocnik.

Obowiązkowe zwyczajne posiedzenia Rady odbywają się raz na miesiąc, bywają jednak częstsze, o ile wymaga tego dobro i bieg spraw Towarzystwa.

c) Dyrekcyja.

Na mocy § 27 Ustawy, Rada Zarządzająca ma prawo wykonanie swych postanowień powierzyć osobom przez nią mianowanym i działającym na zasadzie specjalnej Instrukcyi przez Radę udzielonej.

Dyrekcyja więc jest Władzą wykonawczą, z obszerną atrybucją administracyjną; jej podlega cały personel kolejowy, ona przedstawia wnioski dotyczące zmiany urzędzeń służby, przygotowuje warunki umów względem budowy i eksploatacyi drogi i innych przedsięwzięć, stanowiących czynności Towarzystwa.

W roku 1882 interesa finansowe wyłączono z pod zawiadywania Dyrekcyi i przy Radzie Zarządzającej utworzono oddzielny decernat pod kierunkiem Dyrektora Finansów, do którego należą interesa taryfowe, kontrola obrotów finansowych Towarzystwa i eksploatacyi drogi, oraz statystyka. Administracja zaś rozdzieloną została między dwóch Dyrektorów: Technicznego i Administracyjnego. Tu dodać należy, że każdy z Dyrektorów w tym charakterze zawsze zasiada na posiedzeniach Rady z głosem doradczym, w sprawach jego działu czynności dotyczących.

Dyrektor Techniczny a zarazem zarządzający drogą, miał sobie powierzony zarząd technicznej natury i eksploatacją, Dyrektor zaś administracyjny objął zwierzchnictwo nad wydziałem transportów i gospodarczym, nad magazynami i kontrolą materiałów, oraz nad biurem reklamacyjnem.

Interesa wspólne były załatwiane kolegialnie po wzajemnem porozumieniu się między dyrektorami, do obowiązku których podług wydanej przez Radę instrukcyi, należy:

a) czuwanie nad ścisłym wykonaniem czynności poruczonych urzędnikom i oficyalistom drogi;

b) władza dyscyplinarna;

c) mianowanie, przenoszenie i uwalnianie będących na służbie do wysokości 900 rubli pensyi;

d) przedstawianie do awansów lub uwolnienia, oraz kandydatów na posady;

e) udzielanie wsparć jednorazowych do wysokości 50 rubli;

f) udzielanie urlopów do 2-ch miesięcy, z prawem do pensyi, bez kosztów zastępstwa, albo z temiż kosztami, w zakresie sumy na ten cel etatem wyznaczonej;

g) zarząd funduszami podług etatów, wydawanie ogólnych i szczegółowych instrukcyj do porządku i kontrolowania zmierzających;

h) składanie projektu do etatów, zdawanie raportu z działań zarządu i wyjednywanie kredytu w razie przekroczenia pozycyi etatowych.

i) wreszcie, załatwianie reklamacyi o wynagrodzenie szkód z tytułu przewozu towarów i bagaży, do wysokości 300 rubli.

Oprócz Dyrekcyi utworzoną została przy Radzie Zarządzającej sekcya prawna pod kierownictwem Radcy prawnego, która ma za zadanie udzielać opinią we wszystkich wypadkach, gdzie idzie o zobowiązania lub o zrzeczenie się jakichkolwiek praw; przedsiębrać kroki prawne, orzekać w kwestyi mających się zawrzeć układów, zakładać apelacyę i t. p. czynności prawniczej natury.

W roku 1892, gdy z ramienia rządu mianowany został Dyrektor zarządzający drogą żelazną Warszawsko-Wiedeńską, dyrekcyę rozdzielono na dwie gałęzie, a mianowicie:

Na Zarząd Finansowy i na Zarząd Techniczny, a oddzielne wydziały służby ugrupowano w sposób następujący:

a) do Rady zarządzającej należą:

- 1) kancelarya Rady,
- 2) kancelarya finansowego oddziału,
- 3) buchalterya,
- 4) wydział taryfowy,
- 5) wydział reklamacyjny,
- 6) wydział prawny,
- 7) wydział dostaw,
- 8) kontrola I (pasażerska),
- 9) kontrola II (towarowa),
- 10) kontrola kuponów,
- 11) kasa główna,
- 12) kasa emerytalna,
- 13) laboratorium chemiczne,
- 14) tabor ogniowy,
- 15) szkoła techniczna;

b) pod zwierzchnictwem Dyrekcyi technicznej:

- 1) kancelarya dyrekcyi,
- 2) kontrola rozchodów czyli rachuba,
- 3) służba zdrowia,
- 4) wydział gospodarczy,
- 5) wydział drogowy,
- 6) wydział ruchu,
- 7) wydział telegrafu,
- 8) wydział mechaniczny czyli trakcyja.

Prezydum Rady Zarządzającej.

Od r. 1857 t. j. od chwili nadania, aż do roku 1895, Rada Zarządzająca liczyła sześciu prezesów, którymi byli:

Herman Epstein od r. 1857 do 1865, hrabia Muschwitz od r. 1865 do 1869, radca tajny Kruze od r. 1869 do 1877, generał-lejtenant Feichtner od r. 1877 do 1889.

Jenerał-major Palicyn od r. 1889 do 1894.

Obecny skład Rady Zarządzającej następujący:

Prezes: Leopold Kronenberg od r. 1894.

Członkowie: Wice-prezes Konstanty Górski,

Wice-prezes Feliks hrabia Czacki.

Członkowie: Jan Pęcherzewski, Ochmistrz Dworu, Leon Grabowski, Karol Sulikowski, Stefan Zieliński, Szeller, Dyrektor Banku Dyskontowego w Berlinie, Balser, bankier z Brukseli.

Sekretarz Rady, Julian Adolf Świącicki.

Komisya rewizyjna.

Karol Deike, dyrektor Banku Handlowego w Warszawie. Ypersele, Maniot, Goldstücker — członkowie zagraniczni.

Dyrekcya drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej.

Przez czas rządowej administracyi, to jest od roku 1845 do 1857, Dyrektorami drogi byli następujący generałowie inżynierzy:

Jenerał Gerstfeld, jenerał Aureggio 2-gi, jenerał Schamschine i jenerał Smolikowski.

Od roku zaś 1875 do 1895 Dyrektorami zarządzającymi byli:

August Rosenbaum od roku 1861, Gustaw Dittman od roku 1869, Emil Schors od roku 1872, Gustaw Findeisen od r. 1872 do 1883, Karol Sulikowski do r. 1892, Władysław Kozłowski do r. 1892.

W roku 1895 jubileuszowym, po rozdziale atrybucyi Dyrektorów, jakto wyżej powiedziano, na tem stanowisku znajdują się:

Karol Strasburger, obecny Dyrektor Finansów od roku 1883 i radca tajny Ferdynand Rydzewski inżynier, Dyrektor drogi—mianowany przez rząd od r. 1892.

Wydziały drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej.

W roku 1895 jubileuszowym, na czele organów wykonawczych Rady Zarządzającej, były postawione następujące osoby:

1) Naczelnik kancelaryi Rady, a zarazem i sekretarz Rady zarządzającej, Julian Adolf Świącicki,

2) Naczelnik kancelaryi finansowej, Wojciech Dmochowski,

3) Naczelnik wydziału taryfowego, Ludwik Groer,

4) Naczelnik buchalteryi, Grzegorz Królewski,

5) Naczelnik kontroli kuponów, Ryszard Szenfeld,

6) Naczelnik wydziału reklamacyjnego, Wojciech Grabowski,

7) Naczelnik kontroli towarowej, Wojciech Wachulski,

8) Naczelnik kontr. pasażerskiej, Stanisław Ostrowski,

9) Naczelnik szkoły technicznej, Eugeniusz Łopuszyński,

10) Naczelnik wydziału prawnego, Andrzej Wolf,

11) Naczelnik wydziału dostaw, Felicyan Holewiński,

12) Sekretarz kasy emerytalnej, Władysław Kwietniewski,

13) Kasyer główny, Rudolf Karmański,

W Zarządzie drogi.

- 14) Naczelnik kancelaryi dyrekcyi, Józef Łabuński,
- 15) Naczelnik kontroli rozchodów, Kazimierz Niedźwiedzki,
- 16) Naczelnik wydziału drogowego, Wincenty Dworzyński,
- 17) Naczelnik wydziału ruchu, Teodor Daragan,
- 18) Naczelnik wydziału telegrafu, Władysław Grabowski,
- 19) Naczelnik wydziału mechanicznego, Pius Altdorfer,
- 20) Naczelnik służby parowozowej, Ludwik Wojno,
- 21) Naczelnik I oddziału, Tadeusz Wysocki,
- 22) „ II „ Kazimierz Rogoziński,
- 23) Naczelnik III oddziału, Władysław Kozłowski,
- 24) „ IV „ Stanisław Kaliński,
- 25) „ V „ Stefan Henisz.

Z pośród nieżyjących dziś naczelników Jan Wąsowicz, b. naczelnik rachuby i buchalteryi, zmarły w roku 1889, cieszył się ogólną sympatją i szacunkiem.

Dla nielicznej już garstki jego dawnych współpracowników to wspomnienie o nim, niech będzie uczczeniem pamięci zacnego ich zwierzchnika, przedwcześnie zgasłego.